„בסוכות תשבו... יערוך את הנרות"

(מסוכות לחנוכה ומחנוכה לסוכות)

①

בַּסֻּכֹּת תֵּשְׁבוּ שִׁבְעַת יָמִים .
מג כָּל־הָאֶזְרָח בְּיִשְׂרָאֵל יֵשְׁבוּ בַּסֻּכֹּת׃ לְמַעַן יֵדְעוּ דֹרֹתֵיכֶם כִּי בַסֻּכּוֹת
הוֹשַׁבְתִּי אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּהוֹצִיאִי אוֹתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם אֲנִי יְהוָה
מד אֱלֹהֵיכֶם׃ וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת־מֹעֲדֵי יְהוָה אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃
א ב וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר׃ צַו אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ שֶׁמֶן
ג זַיִת זָךְ כָּתִית לַמָּאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תָּמִיד׃ מִחוּץ לְפָרֹכֶת הָעֵדֻת בְּאֹהֶל
מוֹעֵד יַעֲרֹךְ אֹתוֹ אַהֲרֹן מֵעֶרֶב עַד־בֹּקֶר לִפְנֵי יְהוָה תָּמִיד חֻקַּת עוֹלָם
ד לְדֹרֹתֵיכֶם׃ עַל הַמְּנֹרָה הַטְּהֹרָה יַעֲרֹךְ אֶת־הַנֵּרוֹת לִפְנֵי יְהוָה
תָּמִיד׃

פרשת אמור

②

(כד, ב) ויקחו אליך שתהא גזבר[פא]). סמך שמן זית לסוכות, רמז לחנוכה, מה סוכות ח' ימים וגומרין את ההלל אף חנוכה. להעלת נר תמיד רמז

לחנוכה, שמן זית מן המובחר, בפרק במה מדליקין[פב]). ויקחו אליך שמן בגי' אלו שמנה ימי חנוכה. תמיד בגי' בכל שמונה. להעלת נר ואחר כך (יעמד) [יערך את] הנרות, זהו כבית הילל[פג]) לילה ראשונה נר אחד מיכן ואילך מוסיפין, ואין ללמד מפרי החג שמתמעטין כנגד ע' אומות שיתמעטו[פד]). בואתה תצוה כתוב[פה]).

הרוקח על התורה
(ר' אליעזר מגרמייזא
מבעלי התוס')

③

וכן עשה השם בזמן חשמונאים שעשה השם נס גדול ונסתר שמסר גבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים בימי מתתיה בן יוחנן כהן גדול חשמונאי, כלומר שר נכבד כמו יאתיו[79] חשמנים, ועל אותן הנסים הגדולים כמו שהם מוזכרים בספר יוסף בן גוריון ובספרים אחרים מספרי הקדמוני'. צוה עדות לישראל בשמן המנורה שהיא עדות לישראל, כמו שמוזכר בה עדות דכתיב באהל[80] מועד מחוץ לפרוכת וגו'. ואמרו עדות הוא לישראל ענין נר המערבי שהיה דולק תמיד לא היה משים בו שמן אלא כמדת חברותיה ולעולם לא היה כבה. וכמו שאמרו ז"ל[81] כי כל ארבעים שנה ששימש שמעון הצדיק בבית שני לא כבה נר מערבי. ואמרו עדו' הוא לישראל ששכינה עמהם. ובראות היונים הרשעים מעלת המנורה וכי היא טוב הצפון לישראל הרומזות לעניני' גדולים שנתקשה משה בענייניה, טמאו השמן מלבד צלוחית אחת שהיתה מונחת בארגז אחד עם חותמו של כהן גדול והיה בה שמן ליום אחד, והקב"ה עשה נס בה. ולהיות עדות בישראל נתוסף בה שמן לכל יום עד ח' ימים, והצלוחית לא היתה מחזקת שמן אלא ליום אחד, והשם היה מחדש בכל יום ויום נס עד שמנה ימים שהם כנגד שמונת ימי הסוכות עד ח' חג עצרת, ולכן יש באלו הימי' הלל גמור. כי בכל יום ויום נתחדש נס כמו בסוכות כי כל יום רומז לענין מחודש.

דרשות ר' אבן שועיב
תלמיד הרשב"א

④

ת"ר מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין ב"ש אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך וב"ה אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא ר' יוסי בר אבין ור' יוסי בר זבידא חד אמר טעמא דב"ש כנגד ימים הנכנסין וטעמא דב"ה כנגד ימים היוצאין וחד אמר טעמא דב"ש כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל *דמעלין בקדש ואין מורידין אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן שני זקנים היו בצידן אחד עשה כב"ש ואחד עשה כדברי ב"ה זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין

גמ' שבת (כא:)

⑤

ושלשה פעמים נאמר ויאמינו, כאשר בא משה לגאול אותם נאמר (שמות ד') ויאמן העם כי פקד ה' את עמו וכי ראה ענים, ובקריעת ים סוף נאמר ויאמינו בה' ובמשה עבדו, ואצל הר סיני נאמר (שם כ') הנה אנכי בא אליך בעב הענן למען ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם, הרי ג' אמונות שנתבררו ביציאת מצרים. ודע כי ג' אמונות הם יסוד הדת וכאשר חס ושלום תפול אחת מהם תפול הדת בכללה, האחת הוא ההשגחה שהוא משגיח בתחתונים ולא כמו שאומרים המינים עזב ה' את הארץ שאם כן למה נעבוד אותו אחר שאין משגיח בתחתונים לפקוד את מעשיהם, האמונה השנית שהכל הוא ביד ה' ואין דבר חוץ ממנו וזהו אמונת מציאות השם יתברך, כי בודאי הכל מודים במציאות השם יתברך רק שלא יאמר שאינו הכל חס ושלום ויוכל לצאת מרשותו, לכך אמונת מציאות השם יתברך שהוא הכל ואין דבר חוץ ממנו יתברך. האמונה השלישית שידבר השם יתברך את האדם ויתן לו תורה וזהו אמונת תורה מן השמים. ולכך כאשר בא משה לגאול אותם וראה ה' ענים ולא עזב אותם נאמר ויאמינו כי פקד ה' את עמו וכי ראה את ענים וזהו אמונת ההשגחה, ובקריעת ים סוף נודע להם אמיתת מציאות השם יתברך שאין דבר יוצא ממנו יתברך והכל הוא ברשותו וביכלתו אחר שהיה הוא מעַנה הים ליבשה כמו שהתבאר ולכך נאמר ויאמינו בה', ובמתן תורה כתיב וגם בך יאמינו לעולם הרי אמונה שלישית, וכנגד אלו שלש אמונות שהם שרשים ויסוד לדת צוה השם יתברך בשלשה רגלים, ונקראים רגלים על שם שהם רגלי הדת שעומד עליהם הדת, כי חג הפסח בו נודע שהוא יתברך כל יכול על ידי אותות ומופתים עד קריעת ים סוף שהיה בשביעי של פסח ובו נודע בבירור שהכל ביכלתו ואין חוץ ממנו, וחג השבועות בו נודע נתינת התורה, וחג הסוכות שהושיב אותם בענני כבוד בשמירתו וזה מורה על ההשגחה והשמירה שהיה עליהם ולא עזב אותם שהושיב אותם בסכות שהיא השמירה, וכמו שאנו אומרים פורס סכת שלום עלינו ועל כל עמו ישראל ועל ירושלים.

מהר"ל גבורות ה'
פרק מז

⑥

ותאמר לבלעם מה עשיתי לך כי הכיתני
זה שלש רגלים רמזה לו אתה מבקש לעקור אומה החוגגת שלש
רגלים בשנה.

ילקוט שמעוני
בלק.

⑦

ואמר רבי ירמיה (*בר) אלעזר שלשה פתחים יש לגיהנם אחד במדבר ואחד בים ואחד בירושלים במדבר דכתיב °וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה בים דכתיב °מבטן שאול שועתי שמעת קולי בירושלים דכתיב °נאם ה' אשר אור לו בציון ותנור לו בירושלים ותנא דבי רבי ישמעאל אשר אור לו בציון זו גיהנם ותנור לו בירושלים זו פתחה של גיהנם

גמ' עירובין (יט.)

⑧ וחג הסוכות התקרב, הוא החג הנשמר אצלנו ביותר. (והורדוס) הניח לימים אלה לעבור, והוא ושאר העם דעתם נתונה היתה לשמחות. אולם הקנאה שעוררה את חמתו בגלוי הפליגה אותו אפילו מתוך (ימים טובים) כאלה כדי להחיש את עניין המזימה. שכן כשעלה הבחור אריסטובולוס בן שבע־עשרה על המזבח, לפי החוק, להקריב את הקרבנות, והוא לבוש בגדי־השרד של הכוהנים הגדולים ועשה את עבודת־הקודש, דגול ביופיו וקומתו גבוהה מכפי גילו, ומתוך קלסתר־פניו נשקפת במידה רבה מאוד רוממות משפחתו, עבר את ההמון נחשול של חיבה אליו, וזכר מעשיו של אריסטובולוס זקנו ניצב חי (לפניהם) והוכרעו לאט לאט על־ידי רגשותיהם אשר תקפו עליהם, והיו שמחים ונרגשים כאחד, ושלחו אליו קולות של ברכות, שנתערבו בתפילות, באופן שחיבת ההמונים נעשתה גלויה לעין, וההודיה ברגשותיהם אלה נראתה כפזיזות יתירה בימי מלכותו (של הורדוס). למראה כל אלה החליט הורדוס להוציא לפועל את המזימה שזמם על הנער. וכשעבר החג סעד (המלך) ביריחו: אלכסנדרה, היא שאירחה אותם (שם). הוא נהג חיבה בעלם ומשכו לשתייה ללא חשש, והיה מוכן לשחק אתו ולעשות מעשי נערות כדי לשמחו. ומאחר שמזג המקום הוא חם מדי התאספו ויצאו כולם מהר מתוך חולשת־חושים, ועמדו ליד הבריכות הגדולות שהיו סביב החצר וצינגו עצמם בחום הלוהט של צהריי־היום. תחילה הסתכלו בשוחים מבין העבדים והרעים; אחר כך גלווה גם הבחור (אליהם). והורדוס הוא שעורר אותו. ואותם מרעיו, שנצטוו על כך, הכבידו עליו והזרו והטבילו אותו בחשכה היורדת, כאילו בדרך משחק, ולא הרפו מהשוהה עד שהנקוהו לגמרי. כך נרצח אריסטובולוס ולא הגיע לשמונה־עשרה שנים תמימות. הוא החזיק בכהונה הגדולה שנה אחת

קדמוניות היהודים ספר 15
יוסף בן מתתיהו

⑨ תניא *אמרו עליו על רבן שמעון בן גמליאל
כשהיה שמח שמחת בית השואבה היה נוטל שמנה אבוקות של אור וזורק
אחת ונוטל אחת ואין נוגעות זו בזו וכשהוא משתחוה נועץ שני גודליו בארץ
ושוחה ונושק את הרצפה וזוקף ואין כל בריה יכולה לעשות כן וזו היא קידה (נג).

⑩ תניא *אמרו עליו על הלל הזקן כשהיה
שמח בשמחת בית השואבה אמר כן אם אני
כאן הכל כאן ואם איני כאן מי כאן הוא היה
אומר כן למקום שאני אוהב שם רגלי
מוליכות אותי אם [ה]תבא אל ביתי אני אבא
אל ביתך אם אתה לא תבא אל ביתי אני לא
שמות כ אבא אל ביתך שנאמר °בכל המקום אשר
אזכיר את שמי אבא אליך וברכתיך *אף
הוא ראה גלגולת אחת שצפה על פני המים אמר לה על דאטפת אטפוך
ומטיפיך יטופון

סוכה (נג)

⑪ **א כמה** נרות הוא מדליק בחנוכה. [א]מצותה שיהיה
כל בית ובית מדליק נר אחד [ה] בין שהיו
אנשי הבית מרובין בין שלא היה בו אלא אדם אחד.
והמהדר את המצוה מדליק נרות כמנין אנשי הבית נר
לכל אחד ואחד בין אנשים בין נשים. והמהדר יותר על
זה ועושה מצוה מן המובחר מדליק נר לכל אחד בלילה
הראשון ומוסיף והולך בכל לילה ולילה נר אחד:

רמב"ם פ"ג הלכות חנוכה

⑫ א [א]בכ"ה בכסליו (א) (מתחילין) ח' ימי (ה) [ה] חנוכה (ב) ואסורים בהספד ותענית[י] [ב]אבל מותרין
בעשיית מלאכה [י]ונוהגות (ג) [נ] (ג) הנשים שלא לעשות מלאכה (ד) בעוד שהנרות דולקות
[י]ויש מי שאומר (ה) שאין להקל להם:

שו"ע הלכות חנוכה
סימן תרע.

⑬ **יב** [י]מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד
מאד וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף
בשבח האל והודיה לו על הנסים שעשה לנו. אפילו
אין לו מה יאכל אלא מן הצדקה שואל או מוכר כסותו
ולוקח שמן ונרות ומדליק: **יג** [י]הרי שאין לו אלא
פרוטה אחת ולפניו קידוש היום והדלקת נר חנוכה
מקדים לקנות שמן להדליק נר חנוכה על היין לקידוש היום הואיל ושניהם מדברי סופרים
מוטב להקדים נר חנוכה שיש בו זכרון הנס: **יד** היה לפניו נר ביתו ונר חנוכה או נר
ביתו ו[illegible] היום נר [illegible] קודם משום ש[illegible] ביתו שהרי השם נמחק לעשות שלום בין איש לאשתו. גדול השלום שכל